Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 0 1 5 3 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Sreda, 2. junij 2010 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 5 filozofskih besedil, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2010

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

OBRNITE LIST.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA FILOZOFSKEGA BESEDILA

Izberite besedilo iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega besedila – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

1. PLATON: DRŽAVA

A. Prevod Jožeta Košarja

»Nihče ne more oporekati,« sem nadaljeval, »če trdimo, da je moč zajeti bistvo stvari v posamičnem primeru samo po eni poti, ki je različna od vseh drugih. Vse druge znanosti zadevajo samo mnenja ali poželenja ljudi, nastajanje in sestavo stvari ali skrb za to, kar narava ustvarja in sestavlja. Znanosti pa, ki so – kakor geometrija in druge njej sorodne – ***naravnane v resnični svet, samo sanjajo o njem in ga v budnem stanju ne morejo videti, ker se neomajno držijo podmen, ki jih ne morejo dialektično utemeljiti.*** Če ne poznamo začetka neke stvari in če sta njen konec in sredina spletena iz nečesa, česar tudi ne poznamo, kako naj potem iz takšnega enovitega neznanja nastane znanost?« (226)

B. Prevod Gorazda Kocjančiča

»Nihče nama gotovo ne bo oporekal,« sem nadaljeval, »če trdiva, da pri sleherni stvari sami zgolj dosledna celostna obravnava skuša dojeti to, kaj sleherna stvar je, vse druge veščine pa se nanašajo bodisi samo na mnenja ali želje ljudi, na nastajanje in sestavljanje stvari ali na negovanje teh stvari, ki se porajajo ali sestavljajo. No, za ostale veščine, ki po najini trditvi v nečem dojemajo nekaj Bivajočega – namreč za geometrijo in tiste veščine, ki ji sledijo –, ***vidiva, da o Bivajočem samo sanjajo, ne morejo pa uzreti v resničnosti, dokler uporabljajo predpostavke, katere puščajo nespremenjene, ker zanje ne morejo navesti utemeljitve***. Le kako naj iz takšnega strinjanja kadar koli nastane védenje za človeka, ki ne pozna počela neke stvari in sta zanj tudi njen konec in sredina spletena iz nečesa, česar ne pozna?« (534b–533c)

2. ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Če pa je srečnost dejavnost, ki je v skladu z vrlino, tedaj je povsem smiselno, da je v skladu z najboljšo vrlino; to pa je dejavnost najvišje sile v nas. Bodisi da je ta sila razum ali kaj drugega, kar je očitno že po svojem bistvu vodilno in usmerjeno k plemenitemu in božanskemu, bodisi da je ta sila že sama po sebi nekaj božanskega ali pa najbolj božansko od vsega, kar je v nas – vsekakor dejavnost te sile v skladu z njej lastno vrlino predstavlja popolno srečnost. ***Ta dejavnost pa obstoji, kot smo že omenili, v nekem notranjem gledanju (razglabljanju).*** (315)

3. DESCARTES: MEDITACIJE

Dopovedoval sem si, da na svetu ni sploh ničesar, da ni neba, zemlje, duš, teles: ali torej tudi mene ni? Nikakor, jaz sem gotovo bil, če sem si kaj dopovedoval. Pa vendar je neki, ne vem kakšen, nadvse mogočen, nadvse zvit varljivec, ki me ves čas pridno slepi. Ni tedaj dvoma, da tudi jaz sem, če me že slepi. A naj me goljufa, kolikor more, nikdar ne bo dosegel, da bi ne bil nič, dokler bom mislil, da sem nekaj. ***Tako moram naposled, ko vse to premislim več kot dovoljkrat, skleniti, da je stavek: »Jaz sem, jaz bivam,« kolikokrat ga že izrečem ali zasnujem v duhu, nujno resničen.*** (II/3)

4. KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Ta neskončni progres pa je možen le pod predpostavko ***neskončno trajajoče eksistence in osebnosti tega umnega bitja (kar imenujemo nesmrtnost duše). Torej je najvišje dobro praktično*** možno le ob predpostavki nesmrtnosti duše, ki je torej, kot neločljivo povezana z moralnim zakonom, postulat čistega praktičnega uma. (119)

5. NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Asketski svečenik je utelešena želja po nekem drugače-biti, po nekem drugje-biti, in domala najvišja stopnja te želje, njena pristna gorečnost in strast: toda ravno *moč* njegovega želenja je vez, ki ga tu veže, ravno s tem postane orodje, ki mora delati na tem, da ustvari ugodnejše pogoje za tukajšnjost in človeškost, – ravno s to *močjo* utrjuje v bivanju vso čredo ponesrečenih, razglašenih, prizadetih, onesrečenih, vseh vrst na-sebi-trpečih, vtem ko gre instinktivno pred njimi kot njihov pastir. ***Me že razumete: ta asketski svečenik, ta navidezni sovražnik življenja, ta zanikajoči – ravno on spada med velike ohranjujoče in potrjujoče sile življenja …*** Od česa je odvisna ta bolestnost? Kajti človek je bolj bolan, bolj negotov, bolj spremenljiv, bolj nedognan kot katera koli druga žival, o tem ni dvoma – človek je bolna žival: kako to? Zagotovo si je tudi več drznil, več novosti ustvaril, bolj kljuboval, bolj izzival usodo kot vse ostale živali skupaj: on, veliki eksperimentator s sabo. (306–307)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Prazna stran